

Investointituki ja sitä täydentävä syöttötariffijärjestelmä uusiutuvan energian kansalliseksi edistämiskeinoiksi

Suuria sähkökäyttäjiä edustava Suomen EIFi Oy (EIFi) on huolissaan ilmastonmuutoksesta ja haluaa osallistua sen hillintään oikeudenmukaisella ja tasavertaisella tavalla.

EU määrittää jäsenvaltiolle kansalliset uusiutuvan energian veloitetasot tammikuussa 2008. On todennäköistä, että EU:n Suomelle asettama kansallinen velvoite edellyttää uusiutuvien energialähteiden käytön lisäämistä merkittävästi sähköntuotannossa. Kunnianhimoisen veloitetaso saavuttaminen ei onnistu pelkästään markkinaehtoisesti. Tällöin tarvitaan tukijärjestelmiä, joiden heikkona puolena on niiden korkeat, useisiin miljardeihin euroihin nousevat kustannukset yhteiskunnalle vuoteen 2020 mennessä.

Sähkön hinnan keinotekoinen nostaminen lisää hiilivuotoa ja globaaleja hiilidioksidipäästöjä

Tukijärjestelmien suunnittelussa tulee huomioida, että sähkön hinnan keinotekoinen nostaminen lisää hiilivuotoa ja hiilidioksidipäästöjä globaalisti. Se kiihdyttää energiatehokkaan ja vähäpäästöistä pohjoismaista sähköä käyttävän teollisuuden siirtymistä maihin, joissa päästörajoitukset ovat väljemmät tai niitä ei ole. Näissä maissa sähköntuotannon ominaispäästöt ovat usein moninkertaiset Pohjoismaiseen sähkөөn verrattuna. Lisäksi sähkön hinnan nostaminen heikentää kilpailukykyä, nostaa elinkustannuksia ja lisää työttömyyttä Suomessa.

Pidämme tärkeänä, että kansalliset tukijärjestelmät kohdistetaan lähtökohtaisesti vain uudelle uusiutuvaan perustuvalla tuotannolla, jottei niistä muodostu päästökaupan kaltaista toista päällekkäistä järjestelmää sähkömarkkinoille.

Sähkön tuotantolaitosinvestoinnit ovat luontaisesti pitkäikäisiä. Mikäli tuki on tarpeen, on sen määrä oltava tiedossa investointipäätöstä tehtäessä. Näin ollen lisätuotannon aikaansaamiseksi on sitouduttava joko investointitukeen ja/tai pitkäaikaisiin tukijärjestelmiin. Ennakoitavuus, johdonmukaisuus ja varmuus tulevaisuuden tuen suuruudesta on tärkeää myönteisen ilmapiirin aikaansaamisessa investoinneille. Myös isojenkin hankkeiden esimerkiksi tuulivoimapuistojen toteuttaminen pitää olla tukijärjestelmässä mahdollista.

Tukijärjestelmän valintaa tehtäessä tulee huomioida, miten järjestelmä kannustaa uusia toimijoita sähköntuotantoon paremmin kilpailtujen markkinoiden aikaansaamiseksi. Samoin järjestelmä tulee suunnitella siten, ettei se johda muihin vääristymiin esimerkiksi puun liialliseen polttoon jalostuksen sijaan.

Investointituki tehokas tukimuoto

Sähkömarkkinoita vähiten häiritsevä tukimuoto on nykyinen energiatuki (investointituki ja sähköveron palautus). Investointituki on luonteeltaan kertaluontoinen, kustannustehokas ja helposti valtiohallan ohjattavissa. EIFi kannattaa nykyisen energiatuen käyttöä ja laajentamista uusiutuvan energian tukemiseksi ensisijaisena kansallisena uusiutuvan energian tukimuotona.

Syöttötariffijärjestelmä, mutta tiukoin ehdoin

Mikäli energiatuen lisäksi on tarpeen käyttää toista tukijärjestelmää, tulee sen olla energiatukea täydentävä syöttötariffijärjestelmä.

Vaikka syöttötariffijärjestelmässä on sähkömarkkinoiden toiminnan kannalta omat heikkoutensa, on se oikein toteutettuna ennakoitava ja selkeä tukijärjestelmä.

Syöttötariffijärjestelmä soveltuu heikostikin toimiville sähkömarkkinoille ja houkuttelee uusia, pieniäkin toimijoita sähköntuottajiksi, joka on kilpailun lisäämiseksi toivottavaa.

Syöttötariffijärjestelmä tulee toteuttaa siten, että tuottajalle maksetaan takuuhinnan ja sähkön markkinahinnan välinen erotus tukena (myös negatiivinen) ns. preemiomallina. Näin kytketään tuettu tuotanto sähkömarkkinoihin ja varmistetaan ettei ajauduta yli- tai alitukiin sähkön markkinahintoihin nähden tulevaisuudessa.

Syöttötariffien suunnittelu eri uusiutuvan energian tuotantomuodoille ja takuuhinnan asettaminen tulee tehdä erityisen huolella, ettei sorruta esimerkiksi Saksan kaltaisiin tehottomuutta lisääviin tukitasoihin tai puun liialliseen polttoon.

Ylilyöntien estämiseksi lähtökohtana tulee olla, että syöttötariffijärjestelmä on energiatukea täydentävä tukijärjestelmä, joka ei itsessään riitä uusiutuvan energian tukemiseen, mutta energiatuen kanssa muodostaa riittävän tukitason uusiutuvan energian investoinneille.

Näin toimittaessa on syöttötariffijärjestelmän piiriin tulevan tuotannon määrää mahdollista ohjata tulevina vuosina säättämällä vuosittain energiatukeen varattujen määrärahojen suuruutta valtiovalan toimesta.

Sertifikaattijärjestelmä ei sovellu kansalliseksi tukijärjestelmäksi

Julkisuudessa on puolusteltu sertifikaattijärjestelmää sen markkinaehtoisuudella. Markkinoiden tuomien etujen realisoituminen edellyttää kuitenkin hyvin toimivaa, likvidiä ylikansallista sertifikaattimarkkinaa ja niiden alla hyvin toimivia sähkömarkkinoita.

Pelkästään Suomen kansallinen sertifikaattimarkkina on liian pieni riittävän tehokkaan hinnanmuodostuksen takaamiseksi. Toimivan sertifikaattimarkkinan tulee olla ylikansallinen. Tällöin on vaarana investointien epäsuhtaisuus eri maiden kesken. Lisäksi järjestelmä voi kanavoida suomalaisten tukieurot investointeihin maihin, joissa uusiutuvan energian tarvitsema tuki on alhaisempi. Tällöin maksetut tuet eivät hyödytä Suomea esimerkiksi lisääntyvän työllisyyden kautta.

Ylikansallinen järjestelmä ei välttämättä sovellu kansallisiin tarpeisiin ja erityispiirteisiin. Pahimmassa tapauksessa ylikansallisen sertifikaattijärjestelmän lisäksi voidaan joutua tekemään uusia korjaavia kansallisen tason tukijärjestelmiä EU:n velvoitteisiin pääsemiseksi myöhemmin vuosina.

Sertifikaattien hinnoittelun tapahtuessa markkinoilla, epävarmuus sertifikaattien tulevista hinnoista lisää tuottajien investointikynnystä ja edellyttää investoijalta vahvaa tasetta sekä riskinsietokykyä. Tällöin uusien, erityisesti pienien, sähköntuottajien kynnys tulla markkinoille kilpailun lisäämiseksi muodostuu entistä korkeammaksi ja näin sertifikaattijärjestelmä suojelee nykyisten sähköntuottajien asemaa.

Koska sertifikaattijärjestelmä ei ole suoraan kytköksissä sähkömarkkinaan, syntyy suurella todennäköisyydellä yli- tai alitukitilanteita, jolloin sekä sertifikaatin että sähkön markkinahinta on samanaikaisesti korkea ja päinvastoin.

Sertifikaattijärjestelmä on myös varsin kustannustehoton. Esimerkiksi Ruotsista saatujen kokemusten perusteella vain n. puolet sähkönkäyttäjien maksamasta tuesta menee perille uusiutuvan energian tuottajalle, toisen puolen jäädessä välikäsille. (lähde: KTM/ Electrowatt-Ekono 27.6.2005/Asiantuntijalausunto vihreiden sertifikaattien sopivuudesta uusiutuvan energian tukemiseen Suomessa).

Sertifikaattijärjestelmästä voidaan saada tehokkaampi asettamalle velvoite sertifioidun energian osuudesta suoraan sähköntuottajille. Tällöin sähköntuottaja on veloitettu tuottamaan/hankkimaan osa tuottamastaan sähköstä sertifioidusti. Vaikka järjestelmän kustannukset siirtyvätkin korkeamman sähkön markkinahinnan kautta sähkönkäyttäjien maksettavaksi, tulee siitä todennäköisesti tehokkaampi välikäsien jäädessä pois.

Iso-Britanniassa sertifikaattien tarjonta on jäänyt usean vuoden ajan alle veloitteen, jonka johdosta suuri osa sertifikaattivelvoitteesta on hoidettu sakkomaksuilla, joiden kustannukset ovat tulleet sähkönkäyttäjien maksettavaksi. (lähde: Energiategollisuus ry /Green Stream Network 10.10.2007/Selvitys uusiutuvan energian lisäämisen kustannuksista ja edistämiskeinoista)

Pidämme sertifikaattijärjestelmää nykyisten sähkömarkkinoiden kanssa huonosti yhteensopivana, epävarmana, kilpailua edistämättömänä sekä kalliina uusiutuvan energian tukijärjestelmänä yhteiskunnalle ja sähkönkäyttäjille. EIFi ei kannata sertifikaattijärjestelmän käyttöönottoa kansalliseksi uusiutuvien tukijärjestelmäksi.

Uusiutuvan energian kansalliset edistämiskeinot ja niiden rahoitus

Kansallinen tukijärjestelmä uusiutuvalla energialle tulee EIFin mielestä ensisijaisesti perustua nykyisen kaltaiseen energiatukeen ja sen määrälliseen laajentamiseen. Mikäli lisätukea tarvitaan tulee käyttää tiukasti rajattua syöttötariffijärjestelmää täydentävänä tukijärjestelmänä.

Sähkönkäyttäjät maksavat päästökaupasta johtuen vuosittain miljardiluokan tulonsiirtoa sähköntuottajille korkeampana sähkön hintana. Mielestämme näitä sähköntuottajien saamia tuloja tulee kanavoida uusiutuvien tukijärjestelmien rahoittamiseen.

Mikäli EU:ssa siirrytään päästöoikeuksien huutokauppanenettelyyn vuodesta 2013 alkaen, tulee valtion saamia huutokauppatuloja kohdentaa uusiutuvien tukijärjestelmien rahoittamiseen ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi.

Lisätietoja: Suomen EIFi Oy, toimitusjohtaja Antti Koskelainen, p. 040 726 7673.